

Karşiyaka'dan Merhabalar,

Ünvan Maçı'nda nefes kesen mücadele devam ediyor. Her iki tarafın da son partiler olmasına karşın riskleri almaktan çekinmemesi, satrançseverler açısından zevkle izlenir bir mücadelenin yaşanmasına neden oluyor. Anlaşmalı beraberliklere tahta başında oynanmış 10 partide de rastlanmaması üzerine GM Topalov: "Dikkat ettiyseniz *Sofya Kuralları* ünvan maçında uygulanıyor" demecini verdi. Bu açıklamasındaki haklılığı görmek adına, sözü daha fazla uzatmadan, parti analizlerine geçelim...

Ünvan Maçı başlamadan önce, taraflar Elista'da oldukça sıcak görüntüler ortaya koyuyordu.

9. Parti

GM Veselin Topalov (2813) – GM Vladimir Kramnik (2743)
Dünya Şampiyonluğu Ünvan Maçı, Elista 2006, [D12], (Ataman, A)

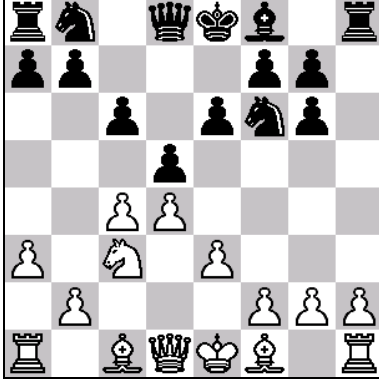
1 d4 d5 2 c4 c6 3 ♘f3 ♗f6 4 e3 ♕f5

Temkinli 3 ♘f3 hamlesi ile beyazlar Nikolic ve Morozevich'in Slav Savunması'ndaki favori tepkilerinden olan 3...e5 yanıtını kesti, ancak bu defa 4...♕f5 hamlesinin yapılması, siyahlar açısından mümkün oldu. Daha önceki köşelerde belirttiğim gibi, 3 ♗c3 ♗f6 4 e3 ♕f5 devamyolu, kuvvetli 4 cxd5! cxd5 5 ♖b3 ile karşılanabilirdi. Böylelikle, her hamlenin artı ve eksi noktaları olduğu gerçeğinin bir kere daha karşımıza çıktığını görmekteyiz.

5 ♗c3 e6 6 ♗h4

Piyonların dışına çıkması sonrasında, artık siyahlardan çok beyazlara sıkıntı yaratmakta olan siyahların beyaz-renkli filini alma fikriyle.

6...♙g6 7 ♘xg6 hxg6 8 a3!?

Nüanslar, oldukça çekişmeli ve gerilimli maçın skorunu belirleyecekmiş gibi görünüyor. Topalov, daha önce yalnızca Amerika'nın önde gelen oyuncularından olan IM Benjamin Finegold'un denemiş olduğu ilginç bir fikri ortaya koyuyor. Elbetteki hamle hakkında olumlu ya da olumsuz bir eleştiri getirebilmek için, partinin devamına bakmak durumundayız ancak siyahların ...a6 sürüşlerinin Slav Savunması'nda oldukça yararlı olması, burada da benzer düşünceleri bizlerde uyandırabilmektedir.

8...♘bd7 9 g3 ♙e7 10 f4

Oyunun bu denli erken bir safhasında bu kadar çok piyon sürüşünün yapılmasının bir anlamı olmalıydı. Rakibin hafif kuvvetlerini iyice pasifize etmeyi amaçlayan Topalov, alan avantajından yararlanmak istiyordu. Yalnız dikkat edilmesi gereken nokta, ancak rakibin beyaz-renkli fili tahtadan çıktıktan sonra, beyaz karelerdeki deliklerin yaratılmasıdır, çünkü Kramnik artık bu noktaldan dilediği ölçüde faydalanamayacaktır.

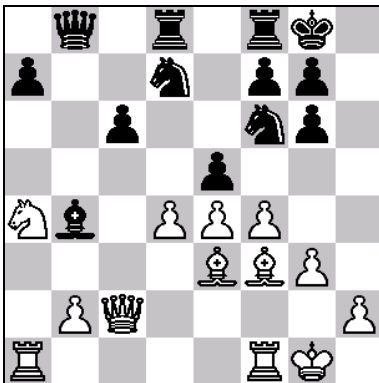
10...dxc4 11 ♙xc4 0-0 12 e4 b5 13 ♙e2 b4?!

Kramnik, henüz rok atmamış ve gelişimini tamamlamamış rakibinin konumunda sıkıntılar yaratmak adına aktif bir şekilde yanıtlamayı amaçladı. Ancak e4-karesine ciddi anlamda baskı uygulanamaması dolayısıyla, c4-karesinin zayıflığının partide daha kritik bir rol üstlendiğini görmekteyiz.

14 axb4 ♙xb4 15 ♙f3 ♖b6 16 0-0 e5 17 ♙e3 ♗ad8

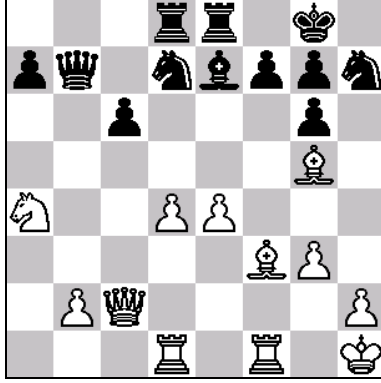
Muhtemelen Rus temsilci beyazların 17 ♙e3 fikrini 17...exd4 hamlesiyle cevaplamayı düşünmüş olmalıydı, çünkü bu durumda 18 ♙xd4 ♙c5! devamyolu siyahlara yeterli karşı oyunu vermektedir. Ancak, kuvvetli bir *zwischenzug* olan 18 ♘a4! hamlesi durumu beyazlara avantajlı kılar. Bu nedenle, siyahlar 'mutsuz' bir şekilde kalesini d-dikeyinde konumlandırmak zorunda kaldı. 'Mutsuz' nitelendirmesinin nedeni şudur: d7-karesindeki atın kaldırılması sonrasında e5-piyonu boşta kalacak olduğundan, siyah kale aslında kapalı bir hatta yerleştirilmiş oluyor.

18 ♘a4 ♖b8 19 ♖c2

Mücadelede beyazlar amaçladığı her türlü hedefine ulaşmasını bildi. Kuvvetli bir merkez, alan avantajı, açık konumda fil çifti üstünlüğü ve kendisi için hedef noktası olan c6-karesindeki geri kalmış piyon. Henüz 19. hamleye gelindiğinde bir konumdan daha fazla ne beklenebilir ki?

19...exf4 20 ♖xf4 ♜b7 21 ♜ad1 ♜fe8 22 ♗g5 ♗e7 23 ♕h1 ♘h7

24 ♗e3! ♗g5 25 ♗g1!

Siyahların ...♘h7 ya da ...♗g5 gibi hamlelerini anlamlı kılmamanın hiçbir nedeni yoktu. 23 ♕h1 hamlesiyle g1-karesinin boşaltılması ise, Topalov'un konuma nasıl hakim olduğunu gözler önüne sermektedir.

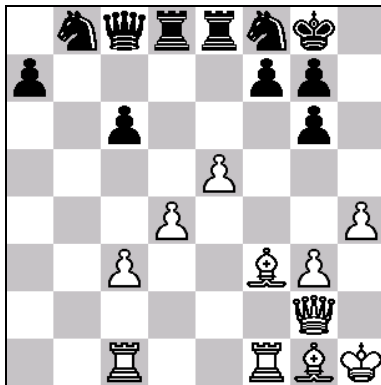
25...♘hf8 26 h4!

Bazıları zaten üstün konumda bu gibi riskler taşıyabilecek piyon sürüşlerinin gereksiz olduğunu düşünebilir, ancak unutmayalım: "Kazanan Haklıdır!"

26...♗e7 27 e5 ♘b8 28 ♘c3 ♗b4 29 ♜g2 ♜c8 30 ♝c1

Son birkaç hamlesinde c6-hedef noktasına uygulanan baskının artmış olduğunu görüyoruz. Beyazlar bu baskısıyla rakibin tek aktif taşı olan filini at ile kırışmaya zorluyordu.

30...♗xc3 31 bxc3

31 hamle oldu, ancak tüm siyah kuvvetler hala 8. yataydalar. Kramnik'in 9. turda en iyi performansını ortaya koyduğu söylenemez, öyle değil mi?

31...♘e6 32 ♗g4 ♜c7 33 ♜cd1 ♘d7 34 ♜a2!

Siyahların konumundaki yeni zayıflığı vurgulayarak: f7-karesi. Konumun sürekli gelişimler yaşamasına karşın, siyahların sürekli olarak bir zayıflığı tutma zorunluluğu mücadeleyi bir nevi tek taraflı yapmaktaydı. Zaten pratik satrançta, bilgisayarları bir an için unutun, bu kadar uzun bir süreçte hatasız bir şekilde dirençli savunma ortaya koymak çok kolay değildir.

34...♖b6 35 ♜f3 ♗f8 36 ♜df1

'Ok' adeta f7-karesindeki zayıflığa doğru nişanlanmış durumda!

36...♜e7 37 ♙e3

Fili g5-karesine yerleştirerek hakimiyeti tamamen kurmak amacıyla.

37...♗h7 38 ♜xf7!

Bu gibi taktik vuruşların birçok defa stratejik mücadelelerin bitirişi olduğuna tanıklık etmişizdir. Yalnız ancak 37...♗h7 hamlesi sonrasında bu vuruşun mümkün olduğuna dikkat edelim: siyah at e6-karesinin kontrolünden sapıtılmıştır.

38...♗d5 39 ♜7f3 1-0

Yalnızca 1 piyon eksik olmasına karşın, Kramnik mücadeleye devam etmekte pek bir neden görmedi.

10. Parti

9. partinin tamamlanmasıyla birlikte Topalov maçta skor avantajını ilk kez elde etmiş oldu. 6. *Sıracettin Bilyap Anı Turnuvası*'na katılmak üzere turnuva alanına gittiğimde ise, aşağı-yukarı tüm satrançseverlerin ünvan maçını takip ettiğini, hararetli "Kramnik mi Topalov mu haklı?" tartışmalarının sürdüğünü gördüm. *Analiz* köşesindeki maç analizleri bile bazı satrançseverlerin gündemindeydi. Elbetteki satranç turnuvaları çok heyecanlıdır, ancak bir anlamda "teke tek" mücadelenin yaşandığı Ünvan Maçları'nın satrançseverler arasında daha büyük heyecan yarattığı görüşünü taşıyorum. Belki ben ve benim neslimdeki satrançseverler pek fazla tanıklık edemedik, ancak çeşitli satranç kaynaklarından gördüğüm kadarıyla, aynı şekilde Fischer – Spassky, Karpov – Korchnoi ve Kasparov – Karpov karşılaşmaları da satranç dünyasında büyük yankı uyandırmıştı.

GM Vladimir Kramnik (2743) – GM Veselin Topalov (2813)

Dünya Şampiyonluğu Ünvan Maçı, Elista 2006, [E08], (Ataman, A)

1 d4 ♗f6 2 c4 e6 3 ♗f3 d5 4 g3

Ünvan maçının parlayan yıldızlarından Katalan Varyantı'na geri dönüş.

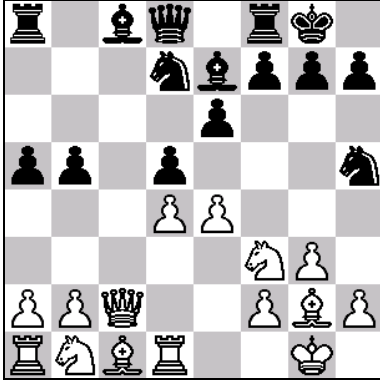
4...♙b4+ 5 ♙d2 ♙e7

Alekhine'in partilerinden de bildiğimiz, beyaz filin d2-karesinde yerleştirilmesi sonrasında e7-karesine geri dönüş manevrası. d-hattındaki kontrolünü sürdürmesi amacıyla beyazlar eninde sonunda siyah-renkli filini daha aktif bir noktaya yerleştirmek zorunda kalacak. Benzer bir yaklaşımın, Kasparov tarafından farklı bir varyant olan Vezir – Hint Savunması, Petrosian Varyantı'nda ortaya koyduğunu biliyoruz: ♙b5+ ve daha sonra ♙d3. Bahsedilen manevra hakkında daha fazla fikir edinmek isteyen satrançseverler, Kasparov – F. Gheorghiu, Moskova 1982 1-0 partisini inceleyebilirler.

6 ♙g2 0-0 7 0-0 c6 8 ♙f4 ♗bd7 9 ♖c2 a5 10 ♜d1 ♗h5 11 ♙c1!

Bu gibi 'anti-gelişim' hamlelerini her zaman şık bulmuşumdur. h5-karesindeki atın 'ofsayt'ta olması dolayısıyla, ...♗xf4 fikrine izin vermenin bir manası yoktur.

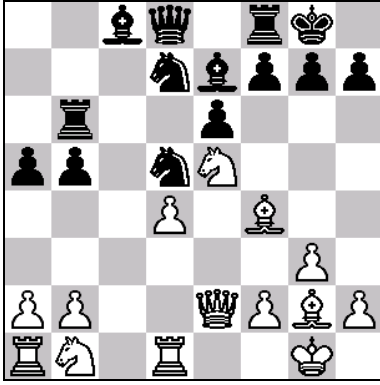
11...b5 12 cxd5 cxd5 13 e4!

a8-h1 diagonalindeki zayıflıktan yararlanmak adına, beyazlar çaprazı açmak istedi. Siyahlar e4-karesinden alışlara girmez ise h5-karesindeki siyah at ciddi sıkıntılar yaşayabilecektir.

13...dxe4 14 ♖xe4 ♜b8 15 ♖e2 ♞hf6 16 ♙f4 ♜b6 17 ♞e5 ♞d5

Her iki tarafın da amacına ulaşmış olduğunu görüyoruz: siyahlar d5-karesinin kontrolünü sağlarken, beyazların fikri bir sonraki hamle de gizli.

18 ♙xd5!

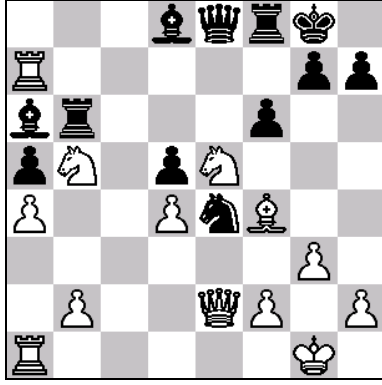
Çok kuvvetli bir hamle. 'Katalan Fili'nden vazgeçmek, ne pahasına olursa olsun, kolayca rastlayacağımız bir yaklaşım değildir. Ancak d5-b5 karelerindeki kronik zayıflıklar, Topalov'un kararında etkili olmuş gibi görünüyor.

18...exd5 19 ♞c3 ♞f6 20 ♞xb5

Böylece Kramnik, piyonu alıp üstüne yatabileceğini görüşünü taşıdığını bizlere göstermektedir.

20...♙a6 21 a4 ♞e4 22 ♜dc1 ♖e8 23 ♜c7 ♙d8 24 ♜a7 f6?

Topalov'un 2. partideki ♖g6+ hamlesiyle birlikte, maçta en fazla eleştirilen hamlesi. Alternatif 24...♙xb5 25 axb5 ♖xb5 26 ♖xb5 ♜xb5 27 ♜a2 devamıyolu, beyazlara ancak hafif üstünlük iddiasında bulunabileceği bir konum verirdi. Ancak Kramnik'in hamlesi sonrasında, partinin kurtarılması bile oldukça güç görünmektedir.

25 ♖d7!

Beynel kalite kazancını sağlamıyor, ancak belki de konumda daha önemli bir rolü olan d5-piyonunun düşmesini sağlıyor.

25...♗f7 26 ♘xb6 ♗xa7 27 ♘xd5

Böylece beyazlar 2. piyonu da kazandı. d4-piyonunun düşürülmesi sonrasında oluşturulacak at zinciri de beyazlara avantaj sağlamaktadır.

27...♗d7 28 ♘dc3 ♗xd4 29 ♗e1 f5 30 ♖c2 ♗b4 31 ♘d5 ♗xb5 32 axb5 ♖xb5 33 ♘c7 ♖c4 34 ♖d1!

Bahsettiğimiz taktik öğeler... Elbetteki 34 ♖xc4 hamlesi de beyazların avantajını ortadan kaldırmayacaktı, ancak hangi satrançsever fırsat bulduğu zaman daha 'estetik' bir şekilde kazanmak istemez? Unvan maçı sona erdikten sonra, Beniamin Bluemenfeld'in 'satrançta güzellik' konusundaki düşünceleri *Analiz* köşesinin konusunu oluşturacaktır.

34...♙xc7 35 ♖d7 h6 36 ♖xc7 ♖b4 37 ♖b8+ ♖xb8 38 ♙xb8

Vezirlerin kırışılması sonrasında, konumun kazanılması beyazlar açısından ancak teknik bir meseledir.

38...♘d2 39 ♗a1 g5 40 f4 ♘b3 41 ♗a3 ♙c4 42 ♙c7 g4 43 ♙xa5 1-0

11. Parti

Bazı sağlık kontrollerim dolayısıyla 11. partiyi canlı olarak izleyemedim. Ancak eve gelip www.tsf.org.tr sayfasını açtığımda, GM Suat Atalık'ın analizlerini görmek bir satrançsever olarak benim çok hoşuma gitti. Sonuçta üst düzey satranç ustalarının 'satranç dünyasının 2 eliti' arasındaki mücadele hakkındaki görüşleri, benim açımdan çok öğretici ve enteresan olmaktadır. Bu nedenle, GM Mihail Marin, GM Ernesto Inarkiev, GM Vladimir Belov ve GM Suat Atalık'a çok teşekkürler!

GM Veselin Topalov (2813) – GM Vladimir Kramnik (2743)

Dünya Şampiyonluğu Ünvan Maçı, Elista 2006, [D12], (Ataman, A)

1 d4 d5 2 c4 c6 3 ♘f3 ♘f6 4 e3 ♙f5 5 ♘c3 e6 6 ♘h4 ♙g6 7 ♘xg6 hxg6 8 ♗b1

Topalov'un genellikle açılışlardan avantajlı bir şekilde çıkması dolayısıyla, sekondant tercihleri konusunda rakibini mağlup ettiği söylenebilir. Kendisi vermiş olduğu demeçlerde özellikle de İspanyol GM Paco Vallejo Pons'tan övgüyle söz etmişti (9. partideki 10 f4 yeniliği dolayısıyla).

8...♘bd7 9 c5

8. hamledeki kale manevrasını anlamlı kılabilmek adına, beyazlar a3-b4-b5 sürüşlerini hazırlıyor. Ancak merkezdeki tansiyonun bu kadar erken bir safhada düşürülmesi, siyahların olanaklarını arttırmaktadır.

9...a5!

İyi zamanlanmış, standart bir tepki. Bunun nedeni, a-hattının kontrolünün siyahlar açısından sağlanmasının tek yönteminin 9...a5 piyon sürüşü olmasıdır.

10 a3 e5!

Henüz c5-piyonu hedef noktası olduğundan, siyahlar rakibinin kanat hücumuna doğru bir şekilde merkezden tepki veriyordu. Benzer yapıdaki konumlara, Esen – Tregubov, Varşova 2005 0-1 partisinde de rastlamıştık.

11 b4 axb4 12 axb4 ♖c7 13 f4!

Alan avantajından yararlanma düşünceleriyle. Siyahların 13...e4 yanıtı sonrasında, beyazlar hangi kanattan girişimde bulunabileceği konusundaki kararı kendisi verebilecekti. Bu nedenle, Kramnik e-dikeyinin açılmasına neden olan fikri tercih etti.

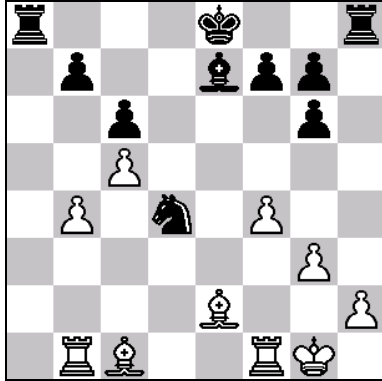
13...exf4 14 exf4 ♙e7 15 ♙e2 ♗f8 16 0-0 ♗e6 17 g3

Beyaz karelerdeki zayıflıklardan, aynı 9. partide olduğu gibi, siyahlar beyaz-renkli fili olmaması dolayısıyla tam anlamıyla faydalanamıyordu.

17...♖d7

d4-piyonuna 'gizemli' bir şekilde baskı uygulayarak (Nimzowitsch'in *gizemli kale hamlesi* gibi). e4-karesinden yapılacak alışlar sonrasında, siyahlar bir şekilde karşı oyun elde edeceğini düşünmüş olmalıydı.

18 ♖d3 ♗e4 19 ♗xe4 dxe4 20 ♖xe4 ♖xd4+ 21 ♖xd4 ♗xd4

Konumun açılması sonrasında fil çifti avantajını elinde bulunduran beyazların konumu hafif üstündür. Ancak d4-karesindeki atın gücü ve ...a5-sürüşü sayesinde kendisinde a-hattında açık bir yol bulan kale dolayısıyla beyazların bu avantajını somut hale getirebilmesi çok kolay görünmemektedir.

22 ♙c4 0-0 23 ♙g2 ♗a4 24 ♗d1 ♗d8 25 ♙e3 ♙f6 26 g4 ♙f8

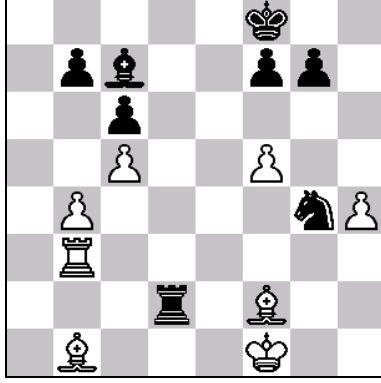
Beyazların 27 g5 hamlesiyle taş kazanması, 27...♗f5! yanıtı dolayısıyla mümkün değildir.

27 ♙f2 ♗e6 28 ♗xd8+ ♙xd8 29 f5 gxf5 30 gxf5 ♗f4+

Beyazların inisiyatiften maksimum derecede yararlanmaya çabalarıyla g-f piyonlarını ilerletme planının, özellikle de siyah atın kullanımına çok fazla kare bıraktığından dolayı, beyazlara bir

üstünlük sağladığından söz edilemez. Zaten tüm siyah kuvvetler aktif bir şekilde mücadeleye katıldığıında beyazların herhangi bir avantaj elde etmesi söz konusu olamaz.

31 ♖f3 ♜h5 32 ♜b3 ♙c7 33 h4 ♜f6 34 ♙d3 ♜d7 35 ♙e4 ♜e5+ 36 ♖g2 ♜a2 37 ♙b1 ♜d2 38 ♖f1 ♜g4

Garip bir şekilde inisiyatif siyahların eline geçiyor. Kramnik'in aynı 7. partideki gibi, sabırlı oyunu kendisine neredeyse 1 puanı ve maçtaki skor avantajını getirecek gibi görünüyor.

39 ♙g1 ♙h2 40 ♖e1 ♜d5

Belli ki, GM Atalık'ın analizlerinde söz ettiği 40...♜g2 hamlesi beyazlar açısından daha ciddi bir sınav olacaktı. Ancak, zaman kontrolünün sonunda yapılan bu tip hatalara, ya da fırsat kaçırmalara çok sık rastlanır olduğundan söz edebiliriz.

41 ♙f2 ♖e7 42 h5 ♜xf2 43 ♖xf2 ♖f6 44 ♖f3 ♜d4 45 b5 ♜c4 46 bxc6 bxc6 47 ♜b6 ♜xc5

Beyazlar c6-piyonunu düşürecek, ancak f5-h5 piyonlarının zayıflığı, kendisini henüz zor bir ters renkli fil finalini beklediğini bizlere göstermektedir.

48 ♙e4 ♖g5 49 ♜xc6 ♜a5 50 ♜b6 ♜a3+ 51 ♖g2 ♙c7 52 ♜b7 ♜c3 53 ♖f2 ♖xh5 54 ♙d5 f6

Böylece f5-piyonu, her iki siyah piyonu birden durdurmayı başardığından partinin sonucu belirleniyor.

55 ♖e2 ♖g4 56 ♙e4 ♖f4 57 ♙d3 ♜c5 58 ♜b4+ ♖g3 59 ♜c4 ♜e5+ 60 ♜e4 ♜a5 61 ♜e3+ ♖g2 62 ♙e4+ ♖h2 63 ♜b3 ♜a2+ 64 ♖d3 ♙f4 65 ♖c4 ♜e2 66 ♖d5 1/2

Perşembe günü saat 14.00'da yeni bir Dünya Şampiyonu'na kavuşabiliriz. Satrançseverler monitörlerin başına!

Hazırlayan: FM Alper Efe ATAMAN